

Amerikansk plommonvivel

Conotrachelus nenuphar



Karantän-
skadegörare



Vuxen amerikansk plommonvivel med rödbruna eller rödgula täckvingar med små helsvarta pucklar. Foto: Laboratoire d'expertise et de diagnostic en phytoprotection – MAPAQ

Amerikansk plommonvivel som orsakat gnagskador på ett plommon. Foto: E. Levine - OARDC (US).

Amerikansk plommonvivel är en så kallad karantänsskadegörare inom EU. Det är en växtskadegörare som skulle kunna orsaka stora skador på framför allt äppel- och päronträd samt träd i plommonsläktet (*Prunus*) om den sprids inom EU. Att den är en karantänsskadegörare innebär att det finns regler både för att hindra att den kommer hit och regler för tvingande utrotning om den skulle påträffas inom EU.

Hotade värdväxter

Amerikansk plommonvivel angriper arter i plommonsläktet (*Prunus*), äpple, päron, samt amerikanskt blåbär.

De största skadorna uppkommer genom att viveln lägger ägg i omogen frukt, vilket leder till att frukten faller ner från träden innan den hunnit mogna.

Symptom

Det tydligaste symptomet på angrepp av amerikansk plommonvivel är ägglägningshål. De har ett mycket typiskt utseende och är formade som halvmånar eller champinjoner. Hålen behåller dessutom sin form i takt med att frukten växer och dess omfång ökar, med följden att hålet blir större och lättare att upptäcka. Oftast hinner angripna frukter falla ner från trädet innan de når full storlek och är mogna för skörd.

Utöver de skador som uppkommer genom äggläggningen livnär sig de vuxna vivelarna genom att gnaga på värdväxternas frukt. Dessa gnagskador är dock väldigt lika de skador som orsakas av många andra skadegörare på frukt.

Så ser skadegöraren ut

De vuxna skalbaggar är 0,7 cm långa med en lång nos – det så kallade snytet. Täckvingarna är rödbruna eller rödgula med inslag av vita, styva, hårliknande ränder eller fläckar. På täckvingarna finns dessutom karakteristiska, små helsvarta pucklar.



Ägglägningshål på omoget äpple formade som halvmånar eller champinjoner. Foto: Peter Jentsch.

Larverna blir upp till 8–9 mm långa när de är fullvuxna. De är cylindriska, vitaktiga och benlösa, vanligtvis ihoprullade i en halvcirkel och med ett litet brunt huvud. Pupporna är gulvita med mörka fläckar i nivå med ögonen och är ca 5–7 mm långa. Äggen är ovala och vitaktiga, ca 0,4–0,6 mm stora och kan hittas i värdväxternas frukt i ägglägningshålet.

Förväxlingsrisk

För en person med expertkunskaper eller stor kännedom om vivelar är den amerikanska plommonviveln avvikande från de vivelarter som förekommer i Sverige. De fyra tydligt markerade knölna/pucklarna på skalbaggens ovansida, samt de ljusgrå eller ljusbruna fläckmönstren på täckvingarna, särskiljer den från samtliga inhemska vivelarter. För gemene man liknar dock den amerikanska plommonviveln många inhemska vivelarter – exempelvis arter i släktena *Cionus*, *Anthonomus*, *Dorytomus* och *Ceuthorrhynchus*.

Livscykel

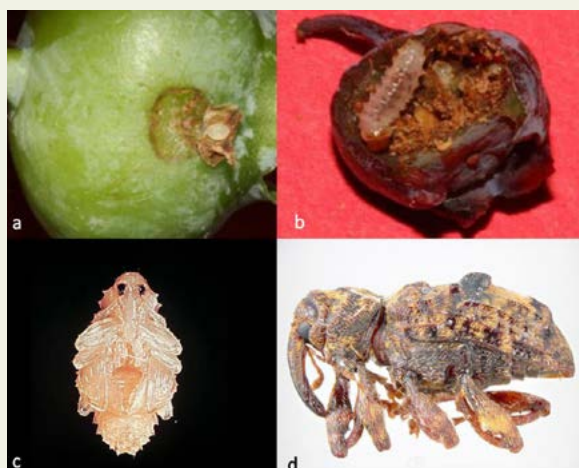
För att kunna etablera sig på en viss plats behöver den amerikanska plommonviveln kunna fullborda minst en livscykel, eftersom det endast är vuxna individer som övervintrar. På våren flyttar övervintrade hanar och honor från sina övervintringsplatser (oftast lövhögar) till närliggande fruktträdsodlingar.

Honorna lägger ägg efter fruktsättning. De lägger vanligtvis ett ägg per frukt, vilket ger upphov till de karakteristiska ägg-läggningshålen som är formade som halvmånar eller champinjoner. En hona kan lägga upp till 400 ägg under sin livstid.

Angripna frukter faller ofta till marken innan de hunnit mogna. Larven kryper ur frukten och ner i marken, där den förpuppas på 1–8 centimeters djup.

I den norra delen av sitt nuvarande utbredningsområde fullbordar den amerikanska plommonviveln en generation per år, medan den hinner med två generationer i utbredningsområdets södra del (södra USA).

På höstkanten vandrar den amerikanska plommonviveln till sin övervintringsplats, t.ex. i en lövhög nära sitt värdträd.



Ägg, larv, puppa och vuxen individ av amerikansk plommonvivel. Foto: Dean Polk, Dean Polk, J. F. Walgenbach, and Pest and Disases Image Library, Bugwood.org, respectively

Förekomst idag

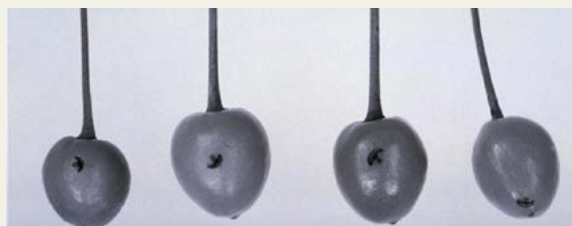
Amerikansk plommonvivel har sitt ursprung i Nordamerika och förekommer i dag i hela mellersta och östra USA, samt i sydöstra Kanada. Det har än så länge inte förekommit något känt utbrott på EU:s territorium.

Spridningsrisker

Långväga spridning av amerikansk plommonvivel kan bara ske med hjälp av människan. Den mest troliga introduktionsvägen är vuxna individer som följer med sändningar med frukt och sedan sprids i samband med om- eller uppackning av frukten. Den näst mest troliga spridningsvägen är att larver eller puppor följer med jord i samband med förflyttning av värdväxter för plantering. En tredje, mindre trolig spridningsväg, är larver som följer med sändningar med frukt.

När viveln väl har etablerat sig i ett område har den viss förflyttningsskapacitet om den har goda incitament att flytta sig. Det är dock sällsynt att skalbaggen förflyttar

sig mer än 300 meter per år. De flesta individer föredrar att tillbringa hela sitt vuxenstadium på det träd de först angripit, eller på ett träd i direkt anslutning till det träd de först angripit.



Körsbär med halvmåne-/champinjonformade ägg-läggningshål.

Foto: P.J. Chapman - New York State Agricultural Experiment Station (US).

Det kan du göra

Håll ögonen öppna. Titta efter de fyra tydligt markerade knölarna/pucklarna på skalbaggens ovalsida, samt de ljusgrå eller ljusbruna fläckmönstren på täckvingarna, som särskiljer den från samtliga inhemska vivelarter. Titta också efter den typiska halvmåne-/champinjonformen på ägg-läggningshålen på angripna frukter. Om du misstänker att du sett en amerikansk plommonvivel eller annan karantänsskadegörare ska du anmäla det till Jordbruksverket.

www.jordbruksverket.se/karantanskadegorare



Försök inte själv bekämpa skadegöraren och flytta inte misstänkt angripna frukter, växter, växtdelar eller jord från området. Jordbruksverket kommer att besluta om vilka åtgärder som ska vidtas.

Vad gör Jordbruksverket?

Jordbruksverket är ansvarig myndighet för riskhantering av karantänsskadegörare som amerikansk plommonvivel. Vi kontrollerar yrkesmässiga aktörer och inventerar riskpunkter i Sverige för att upptäcka ett eventuellt utbrott så tidigt som möjligt.

Skulle amerikansk plommonvivel påträffas i Sverige måste den utrotas för att förhindra att större områden angrips. Jordbruksverket kommer att leda utrotningsarbetet. Det kan bland annat innebära att kemiska växtskyddsmedel behöver användas.

Vidare läsning

EPPO (2021) *Conoctrachelus Nenuphar*. EPPO datasheets on pests recommended for regulation.

<https://gd.eppo.int/taxon/CONHNE>



En tänkbar inhemska förväxlingsart är äppelblomviveln, *Anthonomus pomorum*. Foto: Martin Oomen, Huskvarna, artfakta.se